1859. N°. 147.

LEYDSCHE COURANT.

De Courant wordt Maandag, Woensdag en Vrijdag uitgegeven. Die van Maandag komt uit Zaturdag Avond.

VRIJDAG 9 DECEMBER.

De Prijs der Courant is f 12 in het jaar; de afzonderlijke Nommers worden tegen 10 Centen afgegeven.

BINNENLANDSCHE BERIGTEN.

LEYDEN, 8 December.

Wij vernemen dat door de Leydsche afdeeling der Vereeniging tot bevordering van fabriek- en handwerknijverheid in Nederland, in hare gisteren avond gehouden vergadering, besloten is het volgende adres bij Z. M. den Koning in te dienen:

Aan Zijne Majesteit den Koning.

Geeft met verschuldigden eerbied te kennen de Leydsche afdeeling der Vereeniging tot bevordering van fabriek- en handwerknijverheid in Nederland;

dat, nadat aan Uwe Majesteit de vereischte concessie is gevraagd tot den aanleg van een spoorweg tusschen *'s Gravenhage* en *Gouda*, en eene gelijke aanvrage werd gedaan voor een spoorweglijn van *Leyden* naar *Woerden*;

dat de beide aanvragen schijnen te zijn geschied, zonder daarbij geldelijke ondersteuning van den staat bij den aanleg te bedingen;

dat alzoo bij het verleenen van deze concessiën het heilzame en voor handel en nijverheid zoo onontbeerlijk beginsel van vrije en onbelemmerde mededinging in al zijne kracht kan worden toegepast;

dat toch bij het verleenen van zulke concessiën tot den aanleg van stoomboot-, diligence- en beurtveeren, van dezelfde plaats en op hetzelfde traject, geene privilegiën zijn in aanmerking gekomen;

dat het hier niet eens geldt twee verschillende ondernemingen op denzelfden lijn; maar op twee verschillende, ofschoon evenwijdige lijnen;

dat de ondernemers zelve en ook zij alleen, die met eigen krachten spoorwegen willen aanleggen, moeten weten, of hunne ondernemingen de gewenschte voordeelen zullen opleveren en het wel niet tot de taak der hooge regering zal kunnen behooren, om te beslissen, wie in hunne berekeningen falen;

dat zulk eene zorg toch van zelve blijkt overbodig en doelloos te zijn als de ondernemers onvoorwaardelijk hunne aanvrage hebben gedaan en mitsdien zeer goed toonen te weten wat zij doen;

dat, zoo immer, juist in deze zaak het algemeen belang zijne regten mag doen gelden en het beginsel van vrije ontwikkeling en mededinging, dat bij onze staatsinstellingen tot in de kleinste raderen zijne toepassing vindt en geene privilegiën nevens zich duldt, de regtmatigste aanspraak op eene onpartijdige toepassing moet vinden, zoodat aan allen gelijke voorregten wedervaren;

dat het alzoo is voor een bij uitnemendheid belangrijk beginsel, dat de afdeeling in het belang van handel en nijverheid zich tot Uwe Majesteit wendt, en de beide aanvragen gelijkelijk met bescheidenheid ondersteunt;

dat hetzelfde belang haar dringt, om helder te doen uitkomen, dat indien zich vele stemmen doen hooren ten voordeele van een spoorweg van 's Gravenhage op Gouda, daarmede in geenen deele mag worden verdoofd de stem der overtuiging, die zich reeds herhaalde malen en op verschillende wijze, maar vooral in en door den Leydschen gemeenteraad, heeft geopenbaard en zeer waarschijnlijk weerklank vond bij het bestuur der Hollandsche ijzeren spoorwegmaatschappij, „dat de handel en de industrie in „Leyden en in Rijnland dringende behoeften hebben aan eene regtstreek„sche en onmiddellijke aansluiting aan het spoorweg-net in Nederland, dat „de gemeenschap met het buitenland bevordert;”

dat de afdeeling het verre van hare roeping en nog verder van hare bevoegdheid acht, om in eene vergelijking te treden of Leyden en Rijnland tegenover Scheveningen en 's Gravenhage moeten worden gewogen in de schaal van het algemeen belang, — al was zij door statistieke cijfers ook in staat te bewijzen, wat elk deel in producten tot de algemeene handelsbeweging bijdraagt;

dat het voor een koninklijke residentie en badplaats van belang is, dat 's Gravenhage aan het spoorwegnet verbonden is, gelijk thans reeds plaats heeft, zal niemand betwijfelen; — maar dat het belang van een uitgebreid district, waar handel, nijverheid en landbouw een groot vertier doen heerschen, evenzeer eischt eene naauwere en regtstreeksche aansluiting wordt immers even gaarne erkend;

't is dus niet enkel voor het beginsel, maar ook voor 't belang van handel en nijverheid, dat de afdeeling een beroep doet op Uwer Majesteits strikte onpartijdigheid en bekende regtvaardigheid, — die zich niet laten afleiden door het getal der stemmen, die zich doen hooren, van den koninklijken weg, om regt te doen aan allen. Op dien weg worden de gronden die men aanvoert, niet geteld, maar gewogen en blijft niet onopgemerkt, dat als men de regten en belangen der tegenpartij tracht in een valsch daglicht te plaatsen, (bijv. dat de weg van Leyden op Woerden is een buurtweg en dat de nieuwe lijn voor Koudekerk en Leyderdorp alleen voordeel zoude opleveren) het voorwaar aan wigtige gronden ontbreekt, om een voorkeur te erlangen, waar het algemeen belang eischt, dat beiden aanvragen een gelijk lot wedervaart;

de Leydsche afdeeling der Nederlandsche Vereeniging, die de eer heeft Uwe Majesteit haren beschermheer te mogen noemen, meent, dat de eenvoudige voorstelling van het belang van handel en nijverheid, die zij in haar kring tracht te bevorderen, voldoende is, om van Uwe Majesteit eene gunstige beschikking te mogen verwachten.

't Welk doende, enz.

— Bij den boekhandelaar Jac. Hazenberg Cz. alhier ziet het licht eene brochure, getiteld: *Woerden-Leyden-'s Gravenhage of Gouda-'s Gravenhage: welke lijn is de beste?* De schrijver gaat in eenige bladzijden na wat ten voordeele van de eerstgenoemde, wat in het belang der laatstgenoemde lijn kan worden aangevoerd, en komt tot het resultaat: dat beide lijnen even goed zijn voor de residentie, of zoo er eenig verschil is, dat dit te gering is om op de keuze invloed te kunnen uitoefenen; maar dat de lijn Woerden-Leyden-'s Gravenhage gevorderd wordt voor het belang van Leyden, van de zeedorpen nabij Leyden, van de nijvere Rijnstreek en van Haarlem; zoodat het niet twijfelachtig kan wezen, welke der twee aangevraagde lijnen de meeste aanbeveling verdient. Wij achten deze brochure belangrijk genoeg, om daarop de aandacht van het publiek te vestigen.

— In ons vorig nommer hebben wij gemeld dat de gemeentegrond aan de Verwerstraat door de hh. Driessen en van Wensen aangevraagd was om aldaar eene katoenspinnerij op te rigten. Dit is in zoo verre onjuist dat de bedoeling van die heeren is aldaar niet eene katoenspinnerij, maar eene stoomweverij, op eene zeer uitgebreide schaal, te vestigen.

— De heer dr. P. de Jong, adjunct interp. leg. Warneriani bij onze hoogeschool, is door het bestuur van het Ned. zendelinggenootschap tot directeur van het zendelinghuis te Rotterdam benoemd.

— In de maand November 1859 zijn binnen deze gemeente overleden 217 personen, als: 29 mannen, 52 vrouwen, 74 zoons en 62 dochters, daarenboven als levenloos aangegeven 4. Geboren 113 kinderen, als: 57 zoons en 56 dochters, waaronder is begrepen 1 paar tweelingen. Voltrokken 31 huwelijken.

— Z. M. heeft bij besluit van 24 Nov. goedgekeurd het door de staten der prov. Zuidholland, in hunne vergadering van 14 Julij 1859, vastgesteld besluit met bijbehoorende staten, aanwijzende de nog van kracht zijnde en de vervallen of als ingetrokken te beschouwen provinciale verordeningen, tegen welker overtreding straf is bedreigd.

— Te Hellevoetsluis zijn op den 4den en 5den dezer door 20 vischsloepen 100,000 stuks schelvisschen aangebragt.

— Te Nistelrode (Noordbrabant) zijn in den avond van den 3den dezer twee boerenwoningen, toebehoorende aan A. van Haandel en D. van Geffen, geheel afgebrand; zekere Johanna van de Ven, die een der huizen bewoonde, is daarbij omgekomen. De oorzaak van den brand is onbekend.

— De *Staats-Cour.* bevat eene oproeping van sollicitanten naar de betrekking van lands-schoolonderwijzer op St. Eustatius. Men moet zich daartoe bij request op zegel, tot het dep. van binnenl. zaken wenden. Behalve de vereischte geschiktheid tot het geven van onderrigt in de verschillende vakken, tot het lager onderwijs behoorende, wordt gevorderd het bezit eener akte van den eersten of tweeden rang of als hoofdonderwijzer, terwijl eene grondige kennis der Engelsche taal, die bijna uitsluitend op St. Eustatius gesproken wordt, een hoofdvereischte is. De voordeelen, welke aan de betrekking zullen worden verbonden, zijn: eene bezoldiging van f 1200 's jaars, met vergunning tot het houden eener private school.

— Berigten uit Batavia van 23 October melden dat de tweede expeditionaire afdeeling den vorigen dag naar Boni onder zeil was gegaan. De inboorlingen op Java waren zeer misnoegd, omdat een aantal hunner gedwongen waren geworden om als koelies met de expeditie naar Boni te vertrekken. De Europeanen waren echter op hunne hoede. Op Banka was eene zamenzwering tegen de Europeanen ontdekt.

Volgens berigt uit Serawak (Borneo) was ook daar eene zamenzwering ontdekt tegen de aldaar gevestigde Europeanen. De hoofdleider, zekere Batoo Patingni-Gapoor, was gevangen genomen en zou naar Singapore verbannen worden. Deze berigten vereischen echter nadere bevestiging.

's GRAVENHAGE, 8 December.

Z. M. heeft aan jhr. mr. F. L. W. de Kock, directeur van 's konings kabinet, vergunning verleend tot het aannemen der onderscheidingsteekenen van grootofficier der keiz. orde van Medjidié, hem door den Sultan van Turkye geschonken.

— Tot adspirant-ingenieur van den waterstaat en 's lands burgerlijke openbare werken in Nederl. Indië is benoemd de civile ingenieur A. A. Overgaauw Pennis.

— De minister van marine zal op morgen geen gehoor verleenen.

— In de eergisteren gehouden zitting van den gemeenteraad heeft de burgemeester medegedeeld, dat de heer directeur van 's konings kabinet hem te kennen heeft gegeven, dat Z. M. verhinderd werd, de commissie, tot ondersteuning van het adres van adhaesie aan dat van de heeren D. Schretlen en J. B. Maxwils, om concessie voor een spoorweg van Scheveningen op Gouda, te ontvangen, doch dat het plan Zijner Majesteits hooge belangstelling had getrokken, weshalve Z. M. den minister van binnenlandsche zaken door den directeur had doen schrijven: 1° dat Z. M. verlangde, dat deze zaak spoedig werd afgedaan; 2°. dat het Z. M. aangenaam zou zijn, indien er termen mogten gevonden worden, deze zaak in gunstige overweging te nemen.

Tweede Kamer der Staten-Generaal.

Bij de behandeling van Afd. VIII (*kunsten en wetenschappen*) van hoofdst. V der staatsbegrooting in de zitting van Dingsdag, is bij art. 123, betreffende het kabinet van archaeologie te Leyden, door den heer Sloet tot Oldhuis de opmerking gemaakt dat het te verwonderen was, dat in die stad geen cursus werd gehouden in de archaeologie. Daarvoor bestond zijns inziens voldoende gelegenheid bij den rijkdom van het museum en de aanwezigheid van den directeur en den conservator aldaar, die hij oordeelde voor het houden van zoodanigen cursus alle geschiktheid te bezitten. Hij achtte de opleiding van jonge lieden voor dat vak allezins noodig, om later het gevaar te voorkomen dat, bij ontstentenis van de mannen die thans aan het hoofd stonden, geen voldoende personen zouden aanwezig zijn om die verzameling te beheeren. Hij opperde dien ten gevolge het denkbeeld om den directeur en den conservator den rang van hoogleeraar toe te kennen.

Na de aanneming van hoofdst. V, in ons vorig nommer gemeld, werden nog in dezelfde zitting de algemeene beraadslagingen gehouden over hoofdst. VI (*herv. eeredienst enz.*). Daarbij werd de aandacht gevestigd, behalve op het al of niet nuttige van het bestaan van dit departement, op de belangen der Christelijke afgescheidene gemeenten, die geene toelage uit 's lands kas ontvingen en toch in alle lasten een gelijk aandeel droegen. De heer de Poorter wenschte dat de som van ƒ6000 ter beschikking van de synodale commissie der afgescheidenen wierd gesteld. Voorts werd er gewezen op de lasten nog aan het collatie-regt verbonden, en op het volhouden der reserves bij het algemeen reglement voor de herv. kerk. De minister bragt hulde aan de krachtsinspanning door de afgescheidenen ten toon gespreid, maar wat hunne ondersteuning betrof, achtte hij het gevaarlijk daartoe een eersten stap te doen, aangezien het dan onzeker was tot welke hoogte de uitgaven zouden opgevoerd worden. Omtrent de uitoefening van het collatie-regt waren bij hem geene klagten ingekomen. Dat regt, eenmaal op bezwarende voorwaarden verkregen, kon niet eigendunkelijk opgeheven worden.

Zitting van Woensdag 7 December.

In deze zitting is hoofdst. VI, na goedkeuring van al de artikelen, aangenomen met 54 tegen 4 stemmen. Tegen de hh. Reinders, van Eck, Westerhoff en Hengst. Bij art. 16 heeft de heer de Poorter voorgesteld daarbij een nieuw artikel te voegen, luidende: voor de Christelijke afgescheiden erkende gemeente ƒ6000. Dit voorstel werd door den heer van Akerlaken bestreden. Deze was van meening dat de bedoelde gemeente niet op grondwettige voorschriften ondersteuning van rijkswege kon verlangen. Die gemeente was ontstaan na de invoering der grondwet van 1815, en alleen aan de tijdens de invoering daarvan bestaande kerkgenootschappen was het tractement voor de leeraars verzekerd. Deze quaestie kon ook volgens hem niet bij amendement uitgemaakt worden, maar moest als voorstel eerst in de afdeelingen onderzocht worden. De heer Mackay oordeelde dat deze zaak aan de regering moest overgelaten worden. Ten gevolge der gemaakte bedenkingen heeft de heer de Poorter zijn amendement ingetrokken.

Hoofdst. VII (*r. k. eeredienst*) gaf tot geene beraadslaging aanleiding en werd aangenomen met 54 tegen 5 stemmen. Tegen de hh. Reinders, van Eck, Westerhoff, Hengst en van der Veen.

Bij de behandeling van hoofdst. VIII (*marine*) werden onderscheidene onderwerpen ter sprake gebragt, namelijk de toestand onzer marine, het stelsel omtrent den aanbouw van schepen gevolgd, de zeeroof in Indië enz. Nadat de minister omtrent die punten eenige nadere opheldering had gegeven, werden de algemeene beraadslagingen gesloten en artt. 1—24 achtereenvolgens aangenomen.

Zitting van Donderdag 8 December.

In deze zitting heeft de heer Idzerda verslag gedaan over adressen tot ondersteuning van de aanvrage Schretlen-Maxwils, tot aanleg van een spoorweg Scheveningen-Gouda. Hij stelde voor die adressen ter griffie neder te leggen en naar den minister van binnenl. zaken te verzenden, met verzoek zoo mogelijk nog voor het recès omtrent die concessie berigt te willen geven. Die conclusie werd aangenomen. De heer van Hoëvell kon niet gelooven dat de Holl. spoorwegmaatschappij voor de lijn Woerden-Leyden eene definitive aanvrage had gedaan, wel eene voorwaardelijke, behoudens goedkeuring der aandeelhouders.

Na verwerping met 35 tegen 24 stemmen van een amendement van den heer Dullert, tot vermindering der onvoorziene uitgaven met ƒ20,000, is hoofds. VIII (*marine*) aangenomen met 48 tegen 12 stemmen. Tegen de hh. v. Henkelom, Kingma, Reinders, Olivier, Hugenholtz, Idzerda, Gevers Deynoot, van Franck, Westerhoff, Thorbecke, van Hoëvell en Slicher van Domburg.

Hoofdst. IX *A* (*nat. schuld*) is aangenomen met algemeene stemmen, nadat het bedrag der gelden, voor amortisatie bestemd, was verhoogd tot 7½ millioen en het cijfer van het hoofdstuk gebragt op ruim 38 millioen. Over hoofdst. IX *B* (*financiën*) werden de beraadslagingen aangevangen en zullen morgen worden voortgezet.

BUITENLANDSCHE BERIGTEN.

BELGIE.

De aanneming der werken tot vergrooting en versterking van Antwerpen, door de firma Pauwels en Hobin, is door de regering goedgekeurd.

— Te Rochefort is Zaturdag nacht het *hôtel de Londres* geheel afgebrand. Slechts met moeite hebben de reizigers, die aldaar nachtverblijf hielden, hun leven kunnen redden.

ENGELAND.

LONDEN, 6 December.

Men vermeent het besluit der regering, om lord Palmerston niet als afgevaardigde naar het congres te zenden, te moeten toeschrijven aan oneenigheid in den boezem van het kabinet. De tegenwoordigheid van lord Palmerston geeft daaraan eene schijnbare homogeniteit. Vooral zouden de ministers verdeeld zijn omtrent de wet op de hervorming van het kiesstelsel. Ook zou de heer Milner Gibson ongaarne zien dat de regering bij de bijeenkomst van het parlement op nieuw een crediet vroeg van 10 à 12 millioen £, voor de versterking der kusten, waartoe de meerderheid der ministers geneigd is over te gaan.

— Te Woolwich worden dagelijks drie kanonnen, volgens het stelsel van Armstrong vervaardigd, afgeleverd. Voor dat die stukken op de schepen worden geplaatst, wordt er een proef mede genomen. Eene batterij 12-ponders van geschut zal overmorgen naar China worden gezonden.

— Bij de marine is thans ook de straf van stokslagen, enkele gevallen uitgezonderd, afgeschaft.

— Uit Portsmouth wordt gemeld dat in de Chale-bay twee schepen zijn gestrand. Het eene, waarschijnlijk *Mirabita* genaamd, was met graan geladen; 12 personen kwamen daarbij om, terwijl 5 andere gered werden. Het andere schip is de *Sentinel;* de bemanning had in het want de wijk genomen en men had die nog niet kunnen redden.

— Van Southampton zijn 318 landverhuizers naar de Kaap de Goede Hoop vertrokken, voor rekening van het koloniale bestuur, dat in dit jaar reeds 4050 personen kosteloos heeft doen overbrengen.

— De reis, die de graaf van Parijs en de hertog van Chartres naar het Oosten hebben ondernomen, zal zich uitstrekken tot Egypte, den Libanon en Syrië. Zij zullen over Konstantinopel terugkeeren.

— Een dagblad uit New-York deelt het volgende mede: Een ingezeten uit Mississippi was te St. Louis in Missouri aangekomen, met het doel om eenige slaven te koopen. Onder het 30-tal door hem gekochte negers bevond zich ook een meisje van ongeveer 9 jaren, hetwelk blijkbaar van een blanken vader was. Die opmerking bragt den kooper onwillekeurig tot een onderzoek, waaruit hem is gebleken, dat haar vader niemand anders was dan een hooggeplaatst persoon, die den staat Mississippi op het congres vertegenwoordigt. Haar moeder was eene kleurling, toebehoorende aan een ander, die haar vroeger voor eenigen tijd als slavin aan den genoemden staatsman had afgestaan. Door een toevalligen zamenloop van omstandigheden bevond zich op dezelfde stoomboot, waarmede het kind naar het slavendépot te St. Louis werd vervoerd, onder de passagiers ook haar vader. Deze sprak nog over haar met den handelaar, aan wien zij toebehoorde en verklaarde ten slotte, dat hij het kind gaarne van hem zou koopen, maar dat hij begreep, dat zijne tegenwoordige vrouw daarmede niet gediend zou zijn, en dat het derhalve met het kind maar moest blijven, zooals het nu eenmaal was. Het blad voegt er bij, dat de correspondent te St. Louis, een zeer geloofwaardig man, den naam van den bedoelden volksvertegenwoordiger heeft medegedeeld en dat de redactie zich bereid verklaard dien op aanvrage te noemen.

— Volgens hier uit Japan ontvangen berigten, van 21 October, zal in het laatst van Februarij een gezantschap van de Japansche regering naar de Vereenigde Staten vertrekken.

FRANKRIJK.

PARIJS, 6 December.

Van Oostenrijk en Sardinië zijn nu ook verklaringen ontvangen omtrent hunne toetreding tot het congres. De namen der gevolmagtigden zijn, behalve van die van Sardinië, nog slechts bij gissing te noemen.

— Volgens een schrijven van hier aan de *Indép. Belge*, dat men, naar de onderteekening te oordeelen, afkomstig acht uit den boezem van het kabinet, zijn de vroeger verspreide geruchten, omtrent de verklaring van den Paus, dat hij niet aan het congres wilde deelnemen, tenzij hem het behoud van zijn grondgebied wierd gewaarborgd, en ook dat de Paus thans niet geneigd was de toegezegde hervormingen toe te staan, van allen grond ontbloot. Dat de vertegenwoordiging van Sardinië op het congres door graaf Cavour door onze regering niet wenschelijk wordt geacht, wordt echter in dit schrijven bevestigd.

— De verantwoordelijke redacteur van *l'Ami de la Religion*, de abt Lisson, is, wegens de plaatsing van den verzonnen brief van koning Victor Emmanuel aan den keizer, door de regtbank veroordeeld tot eene gevangenisstraf van 3 maanden en eene boete van 1000 frs.; de uitgever tot eene gevangenisstraf van ééne maand en 500 frs. boete.

ITALIE.

Het officiële orgaan van Sardinië berigt dat de heer Desambrois, vertegenwoordiger der Sardinische regering te Parijs, tot haar gevolmagtigde op het congres is benoemd.

— Onlangs zijn dieven des nachts in het museum van Chambéry ingebroken en hebben groote hoeveelheden kostbare voorwerpen, inzonderheid munten, ontvreemd.

— Uit Rome wordt berigt dat de raad van state aldaar was bijeengekomen en dat de voorzitter, kardinaal Savelli, de wenschen der vergadering rondborstig aan de regering had medegedeeld. De Paus zou die wenschen in overneming nemen.

— Uit Napels meldt men dat op 27 Nov. te Palermo aan den heer Maniscalco, directeur-generaal der policie op Sicilië, op het plein voor de hoofdkerk, aan de zijde zijner vrouw en kinderen, verraderlijk een dolksteek is toegebragt. De moordenaar heeft de vlugt kunnen nemen. De toestand van den gewonde is zeer gevaarlijk, hoewel niet hopeloos. Zoo ver men wist had dat voorval geen aanleiding tot rustverstoring gegeven.

De koning, hoewel gezind om den weg van vooruitgang te betreden, kan zich niet geheel en al aan den invloed van de hofpartij onttrekken.

PRUISSEN.

BERLIJN, 6 December.

Het ministerie van staat heeft de nieuwe organisatie van het leger aangenomen, en wel zoo als die door den generaal von Bonin was voorgesteld, met uitzondering van die punten, welke betrekking hebben op de landweer en eenige andere onderwerpen, welke punten den minister van oorlog hadden bewogen zijn ontslag in te dienen.

— De spoorweg tusschen Coblentz en Bingen zal op den 15den dezer plegtig geopend worden.

— In Baden is het concordaat, tusschen de regering en den Pauselijken stoel gesloten, afgekondigd. Het is gelijkluidend met die van Oostenrijk en Wurtemberg.

— De erfgenamen van wijlen den heer Kunz, den Zwitserschen spinnerkoning, zullen op hunne kosten eene sterrewacht te Zurich doen bouwen. De staat zal verder de inrigting op zich nemen.

— De Zweedsche regering heeft aan de vertegenwoordiging een ontwerp voor den aanleg van spoorweglijnen aangeboden. Er zullen twee hoofdlijnen worden aangelegd, waartoe men 25 millioen rth. meent noodig te hebben. Voor deze uitgave zal men trachten 20 millioen uit het buitenland te verkrijgen.

OOSTENRIJK.

WEENEN, 5 December.

De prins van Oranje heeft Zaturdag ll. het munt- en penningkabinet, de musea van natuurlijke historie en mineralogie, de keizerlijke stallen en verscheidene andere merkwaardigheden der hoofdstad bezocht; des namiddags heeft hij deelgenomen aan eene wilde-zwijnenjagt. De prins zal waarschijnlijk Woensdag aanst. deze hoofdstad verlaten.

— Bij besluit des keizers is bepaald dat de Israëliten, die in het huwelijk willen treden, daartoe de bijzondere vergunning der plaatselijke besturen niet meer behoeven. Bij dit besluit zijn tevens de huwelijken onder Israëliten, die zonder vergunning dier besturen gesloten, en dus onwettig waren, als wettig erkend.

— De eerste storting van de 40 millioen fl., waarvoor Frankrijk bij het vredesverdrag borg is gebleven, wordt nog in deze maand verwacht, en zal dienen om aan de bank de 20 millioenen terug te geven, die door haar aan den staat geleend zijn voor de Engelsche leening.

— Het blijkt thans meer en meer dat de onlangs uitgevaardigde verordening op de drukpers voor de dagbladen ongunstig is, vooral nu men begint met hare bepalingen op eene gestrenge wijze ten uitvoer te leggen. De *N. Nachrichte*, die de Oostenrijksche wetgeving hadden besproken, en het dagblad *der Telegraph* hebben reeds waarschuwingen ontvangen.

INGEZONDEN.

> To unite education with labour is one of the most desirable objects that can possibly command the attention of the leading minds of the age.
>
> Education and Labour W. WALKER.

EEN BEGIN.

Dezer dagen heeft de *Leidsche Courant* berigt dat de Kerkeraad der Ned. Herv. Gemeente alhier besloten heeft pogingen te zullen aanwenden ten einde de fabrikanten en werkbazen te bewegen om geene kinderen aan te nemen op een zoo jeugdigen leeftijd, als thans dikwijls het geval is.

Met genoegen zag ik dat bovengenoemd collegie de aandacht op een bestaand kwaad gevestigd heeft, maar... het zij mij vergund eenige opmerkingen te maken.

Hetgeen ik dezer dagen antwoordde aan een geacht openbaar onderwijzer op zijn beweren dat kinderen toch wel tot eenige voldoende ontwikkeling konden komen indien men hen niet te vroeg d. i. niet voor dat zij den ouderdom van 12 jaren bereikt hadden van de school nam, maakt mijne eerste opmerking uit. Hoewel ik op zijn beweren een toestemmend antwoord gaf, moest ik de vrucht van het onderwijs in twijfel trekken, indien aan de kinderen geene gelegenheid gegeven werd om het geleerde te behouden en op de gelegde gronden voort te bouwen. Ware dit het geval, wie zou dan zijne stem tegen het arbeiden van kinderen op fabrieken durven verheffen. Ware het een stelsel waar arbeid noodzakelijk verbonden bleef met onderwijs, dan zou het eer goed dan af te keuren zijn. De ervaring leert dat deze verbinding geen plaats heeft, want voor de meesten, wanneer zij den nieuwen werkkring zijn ingetreden, is de tijd van leeren afgeloopen. Voortaan zijn zij alleenlijk gehouden — van herhalingscholen toch wordt schaarsch gebruik gemaakt — tot een arbeiden dat door zijne eentoonigheid geen de minste ontwikkeling voor het verstand oplevert. Zulks noem ik treurig, want is het onderwijs goed geweest en is het in goede aarde gevallen, dan heeft de plant behoefte gekregen aan meerdere sappen, ten einde welig op te groeijen en tot verdere ontwikkeling te komen. Immers, waar door arme of rijke iets is geleerd, daar is behoefte opgewekt om meer te leeren, en aan deze kan bij velen, als zij de fabriek zijn binnengetreden, niet meer voldaan worden. Zou het derhalve niet wenschelijk zijn dat hun *eenige vrije tijd* gegund werd, opdat zij door herhaling en aankweeking van het geleerde in ontwikkeling verder kwamen.

Deze vrije tijd — en dit is mijne tweede opmerking — zou voor hunne ligchamelijke ontwikkeling ook zoo dienstig zijn, want wat is er van een kindergestel te verwachten dat dag in dag uit in een warmen en onzuiveren dampkring — op luchtverversching wordt nog te weinig gelet — lang en aanhoudend staande moet arbeiden. De gezonde en natuurlijke ontwikkeling van het ligchaam wordt daardoor tegengegaan, en de groei belemmerd, omdat het staande arbeiden een nadeeligen invloed op de onderste ledematen moet uitoefenen. Een klein en krachteloos geslacht moet daaruit geboren worden, zoo als zich zulks in de fabriekdistricten van Frankrijk en van Pruissen geopenbaard heeft. Toen het de aandacht van koning Frederik Willem III getrokken had, dat de fabriekdistricten hun verschuldigd aandeel in de troepen van het leger niet konden voltallig maken, en de landbouwdistricten genoodzaakt waren het ontbrekende aan te vullen, door dat in deze meer gevonden werden die de voor de dienst gevorderde lengtemaat hadden, werd er, omdat dit verschijnsel aan den fabriekarbeid van kinderen moest worden toegeschreven, op 9 Maart 1839 eene wet tot regeling van hun arbeid uitgevaardigd. Toen men in Frankrijk de moeijelijkheid begon in te zien om, een naar de bevolking geëvenredigd aantal, recruten voor het leger uit de fabriekdistricten aan te werven, en toen men aldaar aandachtig werd op het arbeiden van kinderen en jongelieden in fabrieken, bood het ministerie op 11 Jan. 1840 de kamer der Pairs een ontwerp aan, 't welk met eenige wijziging op 22 Maart 1841 als wet werd afgekondigd. Voor dat bovengenoemd ontwerp als wet was aangenomen, was het in handen eener commissie gesteld. Namens deze bragt de baron Charles Dupin een rapport uit, waarin hij van Engeland's voorzorgen ten behoeve van fabriekskinderen het volgende zegt: »Terwijl Groot Brittannië het eerste voorbeeld gaf van de vaststelling eener wet tot bescherming van kinderen die in de fabrieken arbeiden, en deze maatregel nam zonder te wachten of andere landen haar zouden navolgen, heeft men daar geenzins bevonden dat zij de vooruitgang belemmerde in die takken van nijverheid op welke regeling van den arbeid was vastgesteld, maar integendeel opgemerkt dat deze takken groeiden en bloeiden met een kracht die viermaal sterker was dan die in andere takken van nijverheid.''

Wat nu de aanleiding tot wettelijke regeling in Engeland betreft, deze was minder egoïstisch dan die in de beide bovengenoemde landen. Men was daar begonnen in te zien hoe door Arkwright's uitvindingen eene omkeering in het stelsel van arbeiden had plaats gehad. Van den huiselijken haard in de kleine arbeidswoningen werd de nijverheid naar fabrieken overgebragt. Daarheen kon het toezigt der ouders niet volgen, die nu niet meer het werk, dat zij hunne kinderen lieten doen, konden inrigten naar hunne krachten en ligchamelijke ontwikkeling. Een algemeene regel werd op de fabrieken voor jong en oud voorgeschreven. Op dien regel — men zou het hebben kunnen verwachten — zou voor den jeugdigen arbeider, van wege zijne mindere krachten en behoefte aan onderwijs, eene uitzondering hebben moeten worden gemaakt. Zulks was echter het geval niet, en daarom trok het onnatuurlijke om een kind gedurende denzelfden tijd als een volwassene te laten arbeiden de aandacht (als zijnde zulks onbestaanbaar met ligchamelijke ontwikkeling en zedelijke verbetering) en had eene wettelijke voorziening ten gevolge, waarbij het stelsel van mindere werkuren met geregeld schoolbezoek, van arbeid met onderwijs verbonden, werd aangenomen.

Hoezeer ik dan ook de bedoeling van den Nederd. Herv. Kerkeraad toejuich, om althans te trachten het gebruik van kinderen, op eenen zoo jeugdigen leeftijd als thans dikwijls het geval is, tegen te gaan, zoo komt het mij voor dat er geene genoegzame vruchten kunnen verwacht worden, zoo niet tevens de bemoeijingen worden uitgestrekt over de volgende punten:

dat kinderen niet zoo lang zullen werken als de volwassenen;

dat zij bij voortduring, zoo zij reeds eenig onderwijs genoten hebben, de school zullen bezoeken;

dat zij die nog niets geleerd hebben, niet zullen aangenomen worden, tenzij arbeid met onderwijs voortaan verbonden zij.

Op deze wijze zou iets dat nu voor kinderen zeer nadeelig is, dan voor hen voordeelig worden; maar gaat men voort met de kinderen te gebruiken zoo als het thans het geval is, dan zullen rijpere jaren — zoo zij die eens bereiken — voor hen vruchteloos zijn, omdat zij, wat hunne ligchaamskracht en verstandelijke vermogens betreft, altijd op eene kinderlijke hoogte zullen blijven staan.

LEIDEN, 30 November 1859. Mr. SAMUEL LE POOLE.

STADS-BERIGTEN.

VERGADERING van den Gemeenteraad van Leyden, Zaturdag den 10den December 1859, 's namiddags ten 2 ure.

Onderwerpen:

1°. Benoeming van leden voor de Commissie tot het teekenen en afgeven van certificaten voor de nationale militie.
2°. Benoeming van 4 leden voor de Plaatselijke Schoolcommissie.
3°. Voordragt tot af- en overschrijving op de begrooting van 1859, tot vinding der kosten veroorzaakt door het heerschen der Cholera-Asiatica.
4°. Voordragt omtrent het maximum van den onderstand voor 1860.
5°. Voorstel om bij adres aan Z. M. het verleenen van concessie tot den aanleg van een spoorweg van Leyden naar Woerden te bevorderen.
6°. Adres van B. van der Horn Jz. qq, om afschrijving van plaatsel. directe belasting over 1859.
7°. Adres van de wed. J. van Tertholen, om eene gratificatie.
8°. Adres van den pachter der waaggelden J. van Berkel, om ontslag als zoodanig.

Burgerlijke Stand.

Van den 1 tot en met den 7 December 1859.

BEVALLEN: M. van den Burgh, geb. Noordermeer, Z. — M. Götz, geb. Oudshoorn, D. — P. C. Rienstra, geb. Brand, Z. — H. J. F. Creyghton, geb. de Meere, D. — C. Smaling, geb. van Dissel, D. — S. Niehot, geb. Bink, Z. — F. van der Mark, geb. de Vries, Z. — J. van der Kley, geb. Lussi, Z. — M. de Kler, geb. Duykers, D. — J. Jansen, geb. Planje, D. — H. den Hoed, D. — A. de Groot, geb. Roomberg, D. — C. Heymans, geb. van Heusden, Z. — H. Hoekstra, geb. de Haan, D. — H. M. van der Boog, geb. Plattel, Z. — J. Berlenbach, geb. Heusden, D. — C. M. Spijker, geb. Duyverman, Z. — C. M. Ober, geb. de Kler, Z. — S. E. Oleff, geb. Verhagen, Z. — C. J. van Erkel, geb. Mulder, Z. — P. Bekooy, D. — W. Mizee, geb. Verlind, D. — J. Rijke, geb. Hamaker, Z. — J. Neuteboom, geb. Rietbergen, Z. — C. E. van Outeren, geb. Schuurman Schimmel, Z. — M. J. Breebaart, geb. Boezaart, Z. — C. Doove, geb. van Lis, D. — M. Fakkel, geb. Taffijn, Z. — J. Broomans, geb. Broomans, D. — M. J. Egberts, geb. Knaap, D. — G. H. Brizee, geb. Mol, Z. — M. C. van Beek, geb. Vermunicht, D.

GEHUWD: W. A. F. Maryt, Wedr. en E. M. Verhoeven; Jd.

OVERLEDEN: Catha Kok, 77 j. — Catha de Laaf, 84 j. — J. C. A. Outshoorn, D., 7 m. — J. Brugman, Z., bijna 13 m. — J. Goedeljee, 48 j. — W. Robijn, D., 8 d. — W. Zwaan, D., 13 m. — A. Haakman, Z., 2 m. — E. J. van Born, 60 j. — A. de Haay, Z., bijna 9 m. — M. 't Hooft, geb. Zalm, 75 j. — G. Kok, geb. Vinkenstyn, 81 j. — C. Ramak, geb. van Ef, 68 j. — E. van Loon, geb. Schoute, 82 j. — C. van der Graaff, geb. Moerinkx, 86 j. — Wijntje Windhouwer, 75 j. — M. A. Cornelisse, geb. Smit, 64 j. — A. Heemskerken, 68 j. — T. J. Bernard, D., 10 m. — C. Schouten, geb. Delfos, 31 j. — J. M. van de Laar,

geb. van Lis, 64 j. — J. J. de Romyn, D., 7 j. en 8 m. — D. Coppy, Z., 1 j. en 4 m. — J. Bergman, D., 2 m. — M. Boom, geb. van Egmond, 55 j. — W. Laree, Z., 8 d. — S. Selier, geb. van der Tuin, 47 j. — W. van der Wijngaard, 45 j. — J. Lepelaar, 30 j. — T. van Leyden, geb. Bartels, 77 j.

AKADEMIE-NIEUWS.

PROMOTIËN AAN DE LEYDSCHE HOOGESCHOOL.

Den 7den December de heeren W. C. Posthumus Meyjes, van Rhenen, en L. Scheltema Beduin, van Amsterdam, beide in de geneeskunde, na openbare verdediging hunner akademische proefschriften: de eerste *over traumatische beleedigingen der wervelkolom*, de tweede over *kwikinwrijvingen bij constitutionele syphilis*.

KERKNIEUWS.

AMSTERDAM, 7 December. Uit het vroeger medegedeelde 12-tal predikanten, is door den kerkeraad der Ned. herv. gemeente thans het volgende 6-tal gevormd: Ternooy Apèl, te Delft; Berlage, theol. doct., te Zalt-Bommel; Francken, te Rotterdam; Laurillard, theol. doct., te Leyden; Rauwenhoff, theol. doct., te Leyden; van Toorenenbergen, te Purmerende.

UTRECHT, 7 December. Door den kerkeraad der Ned. herv. gemeente is uit het vroeger opgegeven 6-tal predikanten, het volgende 3-tal gekozen: Taats, te Middelburg; Chantepie de la Saussaye, te Leyden, en Verhoeff, te Amersfoort.

— Bij de herv. gemeente te Franeker is tot predikant beroepen ds. Bakhoven, pred. te Bunnik.

ADVERTENTIËN.

Bevallen van een ZOON Vrouwe C. E. VAN OUTEREN, SCHUURMAN SCHIMMEL.

LEYDEN, 5 December 1859.

Heden overleed aan een langzaam verval van krachten Mejufvrouw JOHANNA CORNELIA SCHOLTEN, Weduwe den Heer BERNARDUS DRAIJER, in den ouderdom van ruim 72 jaren.

LEIDEN, 7 December 1859.

Voor de bewijzen van belangstelling, bij de bevalling mijner Echtgenoote J. C. COPIER ondervonden, betuig ik bij deze mijnen dank.

J. H. KOPER.

Voor de menigvuldige bewijzen van belangstelling bij het afsterven van mijne geliefde Dochter aan mij en mijne Kinderen betoond, wordt door deze uit aller naam dank betuigd.

8 December 1859. Wed. S. A. MEERBURG.

BEURSPRIJS VAN SCHULDBRIEVEN.

WOENSDAG 7 December.

			Laagst. koers	Hoogst. koers	Gebleven
NEDERLAND Werkelijke Schuld	à 2½	pCt.	62 1/8	62 3/8	62 [illegible]
Dito Certificaten	„ 3	„	73 7/8	74	73 7/8
Dito dito	„ 4	„	95 13/16	96 3/8	96
Amortisatie Syndicaat	„ 3½	„	—	—	—
Handelmaatschappij	„ 4½	„	124 3/4	125 3/4	124 [illegible]
O. I. Leening	„ 4	„	94 3/4	—	—
Aandeelen Holl. Spoorweg	„ 4½	„	—	—	—
Dito Rijn-Spoorweg	„ 4½	„	—	—	—
BELGIE,	„ 2½	„	—	—	—
Dito bij ROTHSCHILD	„ 2½	„	51 7/8	52	—
Dito dito	„ 4½	„	—	—	—
FRANKRIJK, Certif.	„ 3	„	—	—	—
Dito dito	„ 4½	„	—	—	—
SPANJE, Obligatiën	„ 1½	„	32 9/16	32 5/8	32 [illegible]
Dito Obligatiën	„ 3	„	43 7/8	—	—
Dito Binnenl. à 6 m.	„ 3	„	42 3/16	42 5/16	42 [illegible]
Bewijzen Coupons			—	—	—
PORTUGAL, te Londen	„ 3	„	43 3/4	—	—
RUSLAND, Obl. HOPE 1798 en 1816	„ 5	„	104	104	—
Dito dito 1828 en 1829	„ 5	„	102 3/8	—	—
Certif. bij dito 1831 en 1833	„ 5	„	84 7/8	—	—
Dito 1840	„ 4	„	80 3/8	80 5/8	—
Dito bij STIEGLITZ & Co.	„ 4	„	80 5/16	80 1/4	—
Dito dito Nieuwe	„ 4	„	—	—	—
Inschrijving in Assign.	„ 6	„	—	—	—
Certificaten van dito	„ 6	„	—	—	—
POLEN, Aandeelen 1835	fl. 500	*f*	157 1/2	—	—
Dito Obligatiën	„ 4	pCt.	—	—	—
PRUISSEN, Obl. te Londen	à 4½	„	102 1/2	102 5/8	—
OOSTENRIJK, W. B bij Goll.	„ 5	„	—	—	—
Dito	„ 4	„	—	—	—
Dito Metall.	„ 5	„	54 9/16	54 3/4	54 [illegible]
Dito Nieuwe	„ 5	„	74	74	74
Dito 1847	„ 2½	„	29	29 1/4	29 [illegible]
BRAZILIE, 1824 100 £	„ 5	„	—	—	—
SARDINIE,	„ 5	„	—	—	—
PERU, Geldleening 1824	„ 4½	„	—	—	—
VENEZUELA, Obligatiën 6 pCt. nu	„ 5	„	26 3/4	27	26 3/4
GRENADA, Obligatiën	„ 3½	„	16 3/8	16 1/2	[illegible]
MEXICO, Obligatiën 1851	„ 3	„	20 9/16	20 5/8	20 5/8
N.-AMERIKA, Bankactiën			—	—	—

Braz. 1843, £ 100, 4½ pCt. 99½.

Koers van het Geld: Beleening 3 pCt. Prolongatie 3½ pCt. Wissel-Disconto 3.

De Wisselkoers der Gouden Tienguldenstukken is *f* 9.60 à 9.70.

Te Leyden ter Boekdrukkerij van J. C. DRABBE.